

15 év a honvédelem és a haderő érdekeinek társadalmi szolgálatában

Korszakformáló idők voltak azok a napok, amikor a már meglévő, a honvédelem ügyét felvállaló és azt szolgáló helyi társadalmi szervezetek, egyesületek arra az elhatározásra jutottak, hogy együtt erősebbek lévén, egy közös nagy családba, Szövetségbe tömörüljenek. Választások előtt állt az ország, az első igazán demokratikus választások előtt. A társadalomban forrt a levegő a Honvédségen belül is nagy volt a bizonytalanság. Egyet viszont mindenki tudott: az új korszakot nyitó, történelmi változások cselekvő részesei kívántak lenni.

1990 történelmet formáló évének február 27. napján, 18 bajtársi egyesület és egyesület 2050 tagját képviselő 68 alapító atya nyilatkozatában kimondta: „A bajtársi egyesületek képviselői arra a közös elhatározásra jutottak, hogy tevékenységük összehangolására, érdekeik országos szintű képviseletére és védelmére létrehozzák a Bajtársi Egyesületek Országos Szövetségét. A Magyar Köztársaság Alkotmányát és törvényeit betartva, szellemét megőrizve kívánják segíteni a nemzeti függetlenség megőrzését, a hazaszeretet ápolását, a köztársaság védelmét szolgáló állami és társadalmi erőfeszítések megvalósítását.”

15 év telt el az alapítás óta. Számos nagy eseményen vagyunk túl, közte négy demokratikus választáson, miközben a 3. Köztársaság a maga demokratikus intézményrendszerével működik, a társadalmi szervezetek, ha nehéz körülmények között is tevékenykednek, de reprezentálják, hogy nélkülük nincs ma modern Magyarország. A BEOSZ is ebben a közegben végzi az alapító atyák által lefektetett Alapító Nyilatkozatban megfogalmazottak megvalósítását. Miközben az ország 1994-ben csatlakozott a Béke Partnerségi Programhoz, 1999-ben a NATO-hoz, 2004-ben az Európai Unióhoz, a BEOSZ a maga működési színterén részt vett az átalakítási folyamatok támogatásában és maga is elvégezte a megújodáshoz szükséges belső átalakulást.

A Szövetségnek van mára már korszerű Alapszabálya, van 4 évre szóló Stratégiája, van Munkaterve, van Szervezeti Működési Szabályzata, van demokratikusan választott vezető testülete (sőt újabban már Tanácsadó Testülete is), 7 régiója, 99 tagegyesülete, több mint 10 000 tagja és több ezer pártolója. A fejlődés impozáns, de hogy áll a honvédelem ügye, a honvédelem társadalmi szolgálata? Mondom mindezt úgy, hogy gondolataim akörül is járnak, hogy a társadalom kontrollját, a társadalom képviseletének egyik meghatározó elemét (eddig legalábbis annak tartottuk), a sorkatonai szolgálatot, végképp a feledés homálya fedi. Mi lett a Honvédelmi Tárcához kötődő legnagyobb társadalmi szervezet szerepe a honvédelem, az egyre csökkenő létszámú haderő társadalmi képviseletében, annak szolgálatában? Mielőtt erre válasz adhatunk, nézzük meg hogyan vélekedett erről a BEOSZ Választmányának beszámolója 2004 májusában:

„A megalakulásunk óta eltelt 15 év, és a honvédelem ügye társadalmi szinten leértékelődött. A tagegyesületek egy részének véleménye szerint, a katonai szolgálat társadalmi presztízse tovább csökkent.”

Igen sokan úgy nyilatkoztak, hogy a honvédelmi törvény csak papíron létezik. Az Alkotmány előírja (70/H. §), hogy „A haza védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége”, továbbá (40/A. §) „A fegyveres erők alapvető kötelessége a haza katonai védelme”. A honvédelmi törvény – ezzel összhangban – abból indul ki, hogy „A honvédelem nemzeti ügy és a Magyar Köztársaság a polgárok védelme iránti hazafias elkötelezettségére épít”. Továbbá a törvény szerint szükséges „az állami, illetve a társadalmi szervek és az érintett állampolgárok erre való összehangolt felkészítése”. De vajon él-e a társadalmunkban ez a honvédelem iránti hazafias elkötelezettség? Vajon van-e erre való összehangolt felkészítés? Szerintünk sem egyik, sem másik nincs. Állítólag nincs rá szükség. Ha ez így van, akkor mi lehet a Szövetség feladata, illetőleg mi módon szolgálhatja a Szövetség a honvédelem ügyét? Meg kell értenünk, hogy változott a honvédelem felfogása. Tagjai vagyunk a NATO-nak, megszűnt a sorkatonai szolgálat, megkezdődött a hivatásos haderőre történő áttérés, s hazánkat nem fenyegeti közvetlen háborús veszély. A nemzetközi és a hazai biztonság kialakítása, ellátása más feladatokat igényel a fegyveres erőktől és a társadalomtól. Sőt, a professzionális haderő a társadalom fokozottabb felkészítését, bevonását,

támogatását igényli. A BEOSZ ennek a filozófiának a kialakításához, megerősödéséhez járulhat hozzá.

A honvédelemnek olyan széleskörű társadalmi ráhangolódásáról, olyan nemzeti ügy és erkölcsi megjelenítéséről, a társadalom egészébe való beágyaztatásról, folyamatos táplálásáról lenne szó, amely a honvédelem iránti érzelmek, elkötelezettség és felelősség felkészítést és fejlődést eredményezhetné. Amely – hosszabb távon – elősegíthetné (biztosíthatná) az állampolgárok – elsősorban a fiatalok – olyan hazafias eszmények, erkölcsi tulajdonságok, jellemvonások erények kialakulását, amely a honvédelem (még a „zsoldosoknak” is) nélkülözhetetlen feltételei. Ezek kialakítása, több évtizedig tartó nevelés, társadalmi hatás eredménye lehet és pénzzel nem vásárolható tartást, életre szóló értékeket jelent. Az ilyen irányú – sok pénzbe nem kerülő – társadalmi felkészítés azonban hiányzik (egyik visszatartó erő sokak szerint, hogy ez fölösleges katonásdi, a militáns szemléletet erősítő tevékenység, figyelmen kívül hagyva, hogy a társadalmat a természetes és mesterséges katasztrófák elleni védelemre is fel kell készíteni).

A honvédelem szolgálatának kiemelkedő területét képezi a katonahagyományok ápolása. A Szövetség és tagszervezetei ezen a területen kiemelkedő munkát végeztek az elmúlt években. Valljuk, hogy a katonahagyományok ápolása kiválthat hazafias érzelmeket, fenntarthatja a nemzeti öntudatot, erősítheti a haza sorsáért, a honvédelemért érzett felelősséget.

A Szövetség a honvédelem ügyében való összefogás érdekében kiemelten fontos rendezvénynek tartja a – már hagyománnyá vált (2004-ben 13-szor megrendezett) és nagy érdeklődésre számot tartó – Katonanemzedéki Találkozókat. Ezek a találkozók jól szolgálják a tradicionális katonai értékek megőrzését, előmozdíthatják, mind a honvédség tagjainak, mind az állampolgároknak a honvédelem érdekében való mozgósítását, támogatását; a különböző katonanemzedékek barátságának fenntartását és ápolását; a katonák társadalmi értékének, tevékenységének reális megítélését.

A hazafias-honvédelmi nevelésben való részvételt az Alapító nyilatkozatban vállaltuk. Tagszervezeteink erejükön felül tettek erőfeszítéseket a vállalat teljesítésére, de ennek ellenére az eredményeket nem tekinthetjük számottevőnek.”

Nos, a Választmányi jelentésben megfogalmazottak, az elmúlt 15 év e területen felgyülemlett tapasztalatai hozzásegítettek bennünket, hogy megfogalmazzuk, középtávra, a BEOSZ feladatait a honvédelem és a haderő (még akkor is, ha időnként az átalakítás menete sűrűbben és gyorsabban – kormányváltásokkor élesebben, néha fenekestül felfordulva – változnak) érdekeinek társadalmi szolgálatában.

Mint az lemérhető volt a BEOSZ e téren példaértékű tevékenységet végzett és fennállásának rövid ideje alatt elismert és vezető katonai hagyományokat megőrző, értékeket teremtő szervezetté vált. Mi abból indulunk ki, hogy a nemzet biztonsága (a Nemzetbiztonsági Stratégiában elfogadottak szerint), a honvédelem ügyében szélesebb körű társadalmi összefogásra van szükség, s ebben a BEOSZ tevékenyen részt kíván venni. Ebből eredeztetően valljuk, hogy a haderő, a haza szeretetének, az összetartozásnak, az államiságnak, európaiságunknak, tehát a magyar nemzetnek a jelképe.

Ebből következik számunkra, hogy kezdeményező és cselekvő szerepet kívánunk betölteni abban, hogy a honvédelem kérdése, benne az átalakuló és megújuló haderő ne legyen a társadalom mostoha gyermeke. Hisszük és tudjuk, katonáink a társadalom nyugalma, a békés teremtő munka feltételeit őrzik, terheket és veszélyeket vállalnak, elfogadják az egyéni jogok korlátozását; következőképpen valljuk, hogy mindezekért társadalmi, állami elismerést, vállalásaikért arányos erkölcsi és anyagi megbecsülést, szolgálatuk letöltése után tisztességes megélhetést érdemelnek.

A fentiek érdekében – a HM-el, a BM-el – kell tárgyalnunk, feladatokat kell vállalnunk és meg kell egyeznünk. Természetesen kérjük tagjainkat, hogy helyi, regionális és országos szinten alkotó módon járuljanak hozzá a honvédelem ügyéhez, a haderő valós nemzeti jelképpé válásához. Ezért folytatnunk szükséges tradicionális feladatainkat, mint a katonahagyományok ápolását, a katonanemzedékek összefogását, még határozottabban kell képviselnünk, támogatnunk a honvédelem és a haderő érdekeit a különböző civil, önkormányzati szervezetekben és nemzetközi

kapcsolatainkban. Szorosabb együttműködést szükséges megvalósítanunk a különböző hagyományörző szervezetekkel, elszakíthatatlan szállal kell kötödnünk a ma még élő katonai alakulatokhoz, megteremtve az idősebb és a fiatalabb korosztály egymáshoz való közeledését az egymás iránti szolidaritást kiteljesedését. Legyen valódi tartalma mottónknak: „Együtt egymásért - együtt a jövőért!”

Végezetül néhány szót a haderő és a társadalom viszonyáról napjaink története tükrében. Rómában, 2004. október 29-én aláírásra került a kibővített Európai Unió alkotmánya. Sok egyéb mellett Európa biztonságának megváltozására is üzenet. A nemzeti haderők zsugorodása mellett előtérbe került a közös védelem részeként való funkcionálás, s nem egymás fenyegetése. A sorkatonai szolgálat e védelmi koncepciót már nem támogatja, a nemzeti haderők mielőbbi professzionalizálódását követeli. A nemzeti haderők kicsik, de jól felszereltek, feladatokra specializáltak lesznek, s talán csak jelképekben és katonáik mentalitásukban fogják őrizni nemzeti sajátosságait. Ebből levonható az a következtetés, hogy haderő és a társadalom viszonya is át fog alakulni, kapcsolatuk jobbra közvetett lesz. Kik maradnak közvetítőkként? Nem nehéz megjósolni, hogy azok a hivatásos, szerződéses katonák és civil alkalmazottak, akik vállalt szolgálat, munkaviszonyuk megszűnése után visszatérve a civil szférába híreket visznek a haderőről (jó hír esetén növekszik a sereg árszija, rossz hír esetén hiánnyal fogunk küszködni), a honvédelemhez kötődő társadalmi szervezetekbe való bevonásukkal a visszacsatolás lehetősége teremődik meg. Ehhez pedig két dologra van szükség: a haderőt meg kell tartani a társadalom részeként, nemzeti intézménynek és az onnan kiválókat befogadó, a honvédelemhez erősen kötődő szervezeteket megfelelő módon támogatni kell. Hisz végül is, „A haza minden előtt”.